

VOICE

Voicing children Opportunities
Interaction Collective decision
making Education

**Συμμετοχικός εκπαιδευτικός προγραμματισμός:
μια συνθήκη συνομιλίας με τα παιδιά**

Το έργο υποστηρίχθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στο πλαίσιο της 3ης Προκήρυξης της Δράσης «Επιστήμη και Κοινωνία» με τίτλο «Κόμβοι Έρευνας, Καινοτομίας και Διάχυσης» (Αριθμός Έργου: 1953).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Γιατί είναι σημαντικός ο εκπαιδευτικός προγραμματισμός;

Γιατί είναι σημαντικός ο προγραμματισμός;

Η σχολική μονάδα κατανοείται ως οργανισμός με αυτονομία στη διαχείριση της γνώσης με σκοπό τη βελτίωσή της (Carvalho, 2020; Ξηροτύρη-Κουφίδου, 2000).

- Παρέχει τη δυνατότητα για αναγνώριση της αποστολής του σχολείου, του προσδιορισμού των αντικειμενικών του στόχων (Πετρίδου, 2011, 2000; Ξηροτύρη-Κουφίδου, 2000)

Αποστολή

Μάθηση

- Παρέχει τη δυνατότητα σε οργανισμούς να σκέφτονται, να μαθαίνουν και να ενεργούν στρατηγικά (Bryson, 2010)

- Καθορίζει τι είναι ένας οργανισμός, τι κάνει και γιατί (Bryson, 2011).

Ταυτότητα

Διαδρομή

- Ορίζει τη διαδρομή που χρειάζεται να ακολουθηθεί με ενέργειες οι οποίες διευκολύνουν την αποτελεσματικότητα της σχολικής μονάδας (Σαϊτής, 2008).

Ποιο από τα σενάρια προγραμματισμού
είναι σε κοντινή σχέση με τις δικές σας πρακτικές προγραμματισμού;

- Μελετήστε τα επόμενα 2 σενάρια προγραμματισμού και εντοπίστε τις ομοιότητες και τις διαφορές με τον δικό σας εκπαιδευτικό προγραμματισμό.

1ο Σενάριο

2^ο Παράδειγμα

1. Γνωστικά αντικείμενα-στόχοι	Περιεχόμενα
<p><u>Γλώσσα</u>: να αναδείξουμε την επικοινωνιακή διάσταση της γλώσσας και συνεπώς τη χρησιμότητα της</p> <p><u>Μαθηματικά</u>: η επίλυση και η ερμηνεία πρακτικών μαθηματικών προβλημάτων</p> <p><u>Μελέτη Περιβάλλοντος</u>: η ενασχόληση με θέματα που καταλήγουν στη δημιουργία θετικών στάσεων για το φυσικό περιβάλλον</p> <p><u>Δημιουργία και έκφραση</u>: η έκφραση με πολλαπλούς τρόπους των συναισθημάτων και των σκέψεων</p> <p><u>Τεχνολογία</u>: τα παιδιά να κατανοήσουν τη χρησιμότητα και το ρόλο του Η/Υ στη διάχυση της γνώσης και την επικοινωνία</p>	<p>Δανειστική βιβλιοθήκη, πίνακες αναφοράς, συζητήσεις στην παρεούλα, παιχνίδια ρόλων, παραγωγή πολυτροπικών κειμένων</p> <p>Αντιστοιχίσεις, σχήματα, στερεά, μετρήσεις, σύγκριση και συσχέτιση αντικειμένων</p> <p>Πρόγραμμα διατροφής, λαϊκής παράδοσης, σχέδια δράσης (τα ζώα κινδυνεύουν, η γη και οι άλλοι πλανήτες)</p> <p>Καλλιτεχνικές δραστηριότητες με ποικίλα υλικά και τεχνικές, οργανωμένα παιχνίδια φυσικής αγωγής</p> <p>Χρήση video, προβολές δραστηριοτήτων μέσα στην τάξη, επικοινωνία με skype με άλλα νηπιαγωγεία</p>
2. Υλοποίηση σχολικών δραστηριοτήτων	Όταν τα παιδιά του κόσμου παίζουν, Διαλέγω να τρώω υγιεινά.
3. Αντισταθμιστική αγωγή	Εξατομικευμένη διδασκαλία σε προνήπια όταν χρειαστεί
4. Σχέσεις-κλίμα (συνεργασία- επικοινωνία με γονείς)	Συναντήσεις με γονείς κάθε μήνα Ενημέρωση γονέων από επόπτρια δημόσιας υγείας Παρουσίαση επαγγελματιών από γονείς, παρουσίαση δρώμενων σε γονείς για τη γιορτή της ημέρας, παρουσίαση προγραμμάτων
5. Συνεργασία με στελέχη εκπαίδευσης και φορείς	Συνεργασία με την κα... υπεύθυνη Πολιτιστικών θεμάτων, με το ...δημοτικό σχολείο σε πρόγραμμα μετάβασης
6. Διαδικασίες παρακολούθησης και αντροφοδότησης	Ημερολόγιο τάξης, συστηματική παρατήρηση συμμετοχής παιδιών και καταγραφή σημαντικών γεγονότων, συνεδρίαση συλλόγου διδασκόντων για ανταλλαγή εμπειριών, τακτική ενημέρωση γονέων

Απόσπασμα προγραμματισμού: αρχείο στο πλαίσιο διδακτορικής διατριβής Βέλκου

2ο Σενάριο

- **Γενικός στόχος:** η ενίσχυση των βασικών αξιών στη συνείδηση του νηπίου
- **Επιμέρους στόχοι:** 1ο να εκφραστεί η σκέψη και το συναίσθημα των παιδιών, 2ο υιοθέτηση θετικών στάσεων και συμπεριφορών, 3ο Να σκεφτούν τα παιδιά ότι υιοθετώντας αξίες ζωής θα κερδίσουν πολλά πράγματα.
- **Δράσεις:** παιχνίδια προσομοίωσης ρόλων (κουκλοθέατρο, θεατρικά παιχνίδια, αυτοσχεδιασμοί), προσεγγίσεις με έργα τέχνης, αφήγηση-συζήτηση με αφορμή λογοτεχνικά κείμενα, παρουσίαση σε γονείς.
- **Χρονοδιάγραμμα:** οι δράσεις θα διατρέχουν σε όλη τη διάρκεια του σχ. Έτους
- **Εργαλεία παρακολούθησης δράσεων:** θα χρησιμοποιηθούν ανοιχτά φύλλα εργασίας, ατομικές-ομαδικές ζωγραφιές, συστηματικές συναντήσεις των εκπαιδευτικών για ανατροφοδότηση στην πορεία εξέλιξης των δράσεων, παρατήρηση της ενεργής συμμετοχής των παιδιών

Αρχείο διδακτορικής διατριβής Βέλκου

Εξετάζοντας μερικές αντιλήψεις. Επιλέξτε τις δηλώσεις που συμφωνείτε με αυτές.

1. Η συζήτηση με τα παιδιά επειδή δεν βγάζει πουθενά. Πρέπει ο ρόλος μας να είναι κατευθυντήριος στον προγραμματισμό. Έτσι για να μην ξεχαστούμε και ξεφύγουμε, σε σύλλογο διδασκόντων καθόμαστε και γράφουμε με τι να ασχοληθούμε, δηλαδή τα θέματα.

2. Είμαι ικανοποιημένη από τον προγραμματισμό, γιατί είδα ότι τα παιδιά το προχώρησαν, φτάσαμε στο τέλος, ότι υλοποιήθηκαν οι δράσεις.

Το εκπαιδευτικό έργο είναι ευθύνη του εκπαιδευτικού.

Σκεφτόμαστε πάντοτε αν αυτό που έχουμε στο μυαλό μας θα αρέσει, μήπως βαριούνται. Έχω υπόψη μου τα παιδιά, γιατί αν δεν τους αρέσει δεν θα έχω αποτελεσματικότητα.

4. Η σχολική μας σύμβουλος το ζητάει. Με βάση τις οδηγίες της σχολικής συμβούλου και της συνεργασίας μεταξύ συναδέλφων προκύπτει ο προγραμματισμός.

Αρχείο διδακτορικής διατριβής Βέλκου
Κυριακής

Εξετάζοντας μερικές αντιλήψεις. Επιλέξτε τις δηλώσεις που συμφωνείτε με αυτές.

5. Οι δράσεις τροποποιούνται ανάλογα με το τι μας λένε τα παιδιά. Συχνά μιλάω με τα παιδιά, βρίσκω το χρόνο να κάνω μια συνέντευξη, να παρατηρώ, να καταγράψω, να εστιάζω στη σκέψη τους.

6. Ο προγραμματισμός είναι μια εν δυνάμει κατάσταση που αλλάζει συνεχώς, αξιολογείται μαζί με τα παιδιά. Ερευνώ και εγώ μαζί με τα παιδιά.

Τα παιδιά είναι οι πρωταγωνιστές στην εκπαιδευτική διαδικασία.

7. Σκέφτομαι καλύτερα πόσο χώρο δίνω στα παιδιά να πουν τι σκέφτονται, πόσο αφουγκράζομαι τι λένε τα παιδιά, σε ποιο βαθμό ανταποκρίνομαι στις ανάγκες των παιδιών.

8. Πρέπει να είσαι έτοιμος/η να δεχθείς την αλλαγή που σου προτείνουν τα παιδιά. Θα πρέπει να είναι κανείς έτοιμος να αφήσει τα παιδιά να τον οδηγήσουν, να εστιάσει στα παιδιά.

Αναστοχασμός πάνω στα σχέδια προγραμματισμού και στον τρόπο που συμφωνήσατε ή όχι με τα προηγούμενα παραδείγματα:

- Μπορούμε να εντοπίσουμε σε κάποιο από τα σενάρια που μελετήσατε αν ο προγραμματισμός ανταποκρίνεται και προκύπτει από τα ενδιαφέροντα και τη δράση των παιδιών στην αρχή αλλά και κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς; Αν δεν μπορούμε γιατί συμβαίνει αυτό;
- Θα μπορούσε να επιτευχθεί μεγαλύτερος βαθμός συμμετοχής των παιδιών κατά τη διαδικασία του προγραμματισμού; Με ποιους τρόπους; Επηρεάζει ο τρόπος που αντιλαμβανόμαστε τα παιδιά ως αποδέκτες του εκπαιδευτικού προγραμματισμού ή ως πρωταγωνιστές του;

Τι σημαίνει συμμετοχικός προγραμματισμός;

Αποτελεί ένα διαδραστικό μοντέλο προγραμματισμού, το οποίο αναγνωρίζει τη σημασία της ανταλλαγής πληροφοριών, τη δυναμική της συμμετοχής και της αλληλεπίδρασης των ατόμων με το κοινωνικό περιβάλλον (Akran, 2018).

Βασικές αρχές (Adam, 2006):

- Οι αλληλεπιδράσεις και οι δράσεις προϋποθέτουν κατανόηση
- Η δράση έρχεται ως αποτέλεσμα συναινετικής συμφωνίας
- Οι στόχοι παρέχουν την κατεύθυνση, δεν παραμένουν ίδιοι (τροποποιούνται, είτε αλλάζουν)

Γιατί είναι σημαντικός ένας συμμετοχικός εκπαιδευτικός προγραμματισμός; Γιατί να συμμετέχουν τα παιδιά στον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου; (1)

- - Η ακρόαση της φωνής των μαθητών υποστηρίζει τους εκπαιδευτικούς να λαμβάνουν σημαντικές αποφάσεις για τις προτεραιότητες στα σχολεία τους (Mitra 2003· Cook-Sather 2002· Wilson & Corbett 2001).
- - Όταν οι μαθητές δεσμεύονται ως συνεργάτες στο εκπαιδευτικό πλαίσιο τότε οι προσπάθειες για βελτίωση του σχολείου αυξάνονται (Rudduck & Flutter 2004· Cervone & Cushman 2002· Cook-Sather 2002· Wilson & Corbett 2001).
- - Η συμμετοχή των μαθητών στη λήψη αποφάσεων λειτουργεί μεταμορφωτικά στην κουλτούρα των οργανισμών των σχολείων (Flutter & Rudduck 2006· Cook-Sather 2002)

Γιατί είναι σημαντικός ένας συμμετοχικός εκπαιδευτικός προγραμματισμός; Γιατί να συμμετέχουν τα παιδιά στον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου; (2)

- ▶ - Όταν οι μαθητές συμμετέχουν στο σχεδιασμό εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, τότε η μάθησή τους αυξάνεται σημαντικά (Rudduck & Flutter 2000).
- ▶ - Η συμμετοχή των μαθητών με την οπτική του ερευνητή μπορεί να θέσει πιο χρήσιμα ερωτήματα και να εντοπίσει χρήσιμα ευρήματα (Fielding & Bragg 2003' Kushman & Shanessey 1997).
- ▶ - Η συμμετοχή των μαθητών προάγει σχέσεις μέσα στις οποίες μπορούν οι εκπαιδευτικοί να επικοινωνήσουν με τους μαθητές και να μάθουν ο ένας από τον άλλον (Cook-Sather, 2006)

Ο όρος «συμμετοχή» ...

- ▶ Η συμμετοχή ορίζεται ως μια διαδικασία όπου ένα άτομο λαμβάνει μέρος σε μια δραστηριότητα ή ειδικότερα στις λήψεις αποφάσεων όπου του δίνεται η ευκαιρία να εκφραστεί, να ακουστεί η γνώμη του και να δοθεί η απαραίτητη προσοχή στις απόψεις και τα ενδιαφέροντά του. (Thomas, 2007· Krappmann, 2010)
- ▶ Τα παιδιά εκφέρουν τη γνώμη τους, λαμβάνουν συλλογικές αποφάσεις και συνδιαμορφώνουν τους στόχους, το περιεχόμενο και την πορεία της μαθησιακής διαδικασίας (Treseder, 1997· Hart, 1992)

Δίνουμε έμφαση στη διαδικασία ή στο αποτέλεσμα της συμμετοχής των παιδιών;

- Η έννοια της συμμετοχής των παιδιών ως ενεργητική δράση: από κοινού προβληματίζονται, αναζητούν λύσεις προτείνουν, σχεδιάζουν, συγκρίνουν, αξιολογούν (Τα παιδιά ως δρώντα υποκείμενα μάθησης)
- Η έννοια της συμμετοχής ως συνεργασία
- Η έννοια της συμμετοχής των παιδιών ως: απαντούν σε ερωτήματα που τους θέτονται, κάνουν τις εργασίες που τους αναθέτουν, ακολουθούν οδηγίες των εκπαιδευτικών, δείχνουν προσοχή... (Τα παιδιά ως αποδέκτες της μάθησης)

(Αυγητίδου, 2014)

Τι αλλάζει τελικά στον προγραμματισμό μας με την προοπτική της συμμετοχής των παιδιών;

Τεκμηρίωση

Έρευνα-
συγκέντρωση
πληροφοριών

Εδραίωση
κοινής
προοπτικής

Από κοινού με τα
παιδιά κατανόηση
τρέχουσας
κατάστασης με
διάφορους
τρόπους

Πλαισίωση

• Επιλογές που
ανταποκρίνονται στις
ανάγκες και τα
ενδιαφέροντα των
παιδιών (ενισχύουν
δεξιότητες, στάσεις,
γνώσεις)

Τι αλλάζει τελικά στον προγραμματισμό μας με την προοπτική της συμμετοχής των παιδιών;

Τεκμηρίωση

- Περιλαμβάνει ομαδική προσπάθεια (εκπαιδευτικοί και παιδιά)
- Καθιστά ορατή τη σκέψη των παιδιών στην επίλυση προβλημάτων
- Υποστηρίζεται με μια ποικιλία μέσων και τεχνικών έρευνας (συνεντεύξεις, παρατήρηση, φωτογραφίες κ.ο.κ.)

Εδραίωση κοινής προοπτικής

- Περιλαμβάνει ομαδική προσπάθεια (εκπαιδευτικοί και παιδιά)
- Καθιστά αναγκαία την κατανόηση της σκέψης των παιδιών και την αποδοχή των ιδεών, απόψεων τους από τους εκπαιδευτικούς
- Υποστηρίζεται από διάλογο (ανοιχτά ερωτήματα)

Πλαισίωση

- Περιλαμβάνει τη συμμετοχή των παιδιών σε συζητήσεις με τους εκπαιδευτικούς και στη λήψη αποφάσεων για καθημερινά ζητήματα που τους αφορούν
- Καθιστά αναγκαία συνθήκη την οργάνωση στόχων και δράσεων στο συγκείμενο της σχολικής μονάδας
- Υποστηρίζεται από μια ποικιλία πηγών πληροφόρησης

Ένα παράδειγμα συμμετοχικού προγραμματισμού με τις 3 αρχές:

- τεκμηρίωση
- εδραίωση κοινής προοπτικής
- πλαισίωση

Ζητήματα

- Ανομοιογένεια παιδιών ως προς την ηλικία
- Μειωμένη ικανότητα παιδιών να διαχειριστούν τις διαφωνίες μεταξύ τους
- Μειωμένη ικανότητα παιδιών να συνεργαστούν στο παιχνίδι

Διερεύνηση

Συλλογή δεδομένων

Τα παιδιά ρωτήθηκαν

- Σε ποια γωνιά σου αρέσει να παίζεις και γιατί;
- Με ποιόν σου αρέσει να παίζεις και γιατί;
- Με ποιόν δυσκολεύεσαι να παίζεις και γιατί;
- Τι κάνεις όταν διαφωνείς με κάποιον...

Θετικό κλίμα αλληλεπιδράσεων στο σχολείο

Αξιολόγηση δράσης

Τέθηκαν οι στόχοι

Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στην παιδαγωγική του παιχνιδιού και στη διαχείριση συγκρούσεων

Υποστήριξη παιδιών σε:

- στρατηγικές επίλυσης προβλήματος
- εδραίωση θετικών συμπεριφορών

Οι εκπαιδευτικοί στοχάστηκαν

Τι πήγε καλά, τί όχι και γιατί, τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;

Οι εκπαιδευτικοί παρατήρησαν

Πως εξελίχθηκε το παιχνίδι των παιδιών

Τα παιδιά ρωτήθηκαν

Αν θεωρούν ότι παίζουν καλύτερα τώρα και γιατί, τι τελικά είναι αυτό που τους διευκολύνει, τι τους δυσκόλεψε και γιατί...

Σχεδιασμός και εφαρμογή δράσεων

Τα παιδιά ρωτήθηκαν- ερεύνησαν-σχεδίασαν-αποφάσισαν-πραγματοποίησαν αλλαγές στο χώρο της τάξης

- Τέθηκε ο προβληματισμός: τι νομίζετε ότι χρειάζεται να κάνουμε ώστε βελτιώσουμε το παιχνίδι μας στις γωνιές της τάξης μας;
- Τα παιδιά βγάλανε φωτογραφίες, εντόπισαν ζητήματα, συζήτησαν, έκαναν σχεδιασμούς, αποφάσισαν, τροποποίησαν τις γωνιές παιχνιδιού)

Οι εκπαιδευτικοί επιμορφώθηκαν

Αρχειο διδακτορικής διατριβής Βέλκου

Σε ποια από τα παρακάτω κριτήρια συμφωνούν οι ενέργειες της/του νηπιαγωγού στο σενάριο προγραμματισμού που προηγήθηκε;

Κριτήρια συμμετοχής (σε ποιο βαθμό)

Υποστηρίζονται τα παιδιά να κατανοήσουν με σαφήνεια και εις βάθος την εμπειρία και το περιβάλλον τους;

Ενισχύουμε τη διάθεση τους να εμβαθύνουν σε όσα τους ενδιαφέρουν;

Παρέχουμε άφθονες ευκαιρίες στα παιδιά να χρησιμοποιούν μια ποικιλία δεξιοτήτων;

Παρέχουμε ευκαιρίες στα παιδιά να αναπτύξουν τη δική τους αντίληψη σχετικά με τη χρήση διαφορετικού τύπου μέσων και δεξιότητες κατά την εφαρμογή τους στο πλαίσιο της δραστηριοποίησης τους;

Judy Harris Helm & Lilian Katz (2011)

Αναστοχαστικό εργαλείο

- Σε ποιο βαθμό υποστήριξαν ευκαιρίες ώστε να ακουστεί η φωνή όλων των παιδιών κατά τη διαδικασία εξέλιξης του προγραμματισμού;
- Σε ποιο βαθμό επηρέασα τις αποφάσεις που ελήφθησαν από τα παιδιά;
- Ο χρόνος που παρείχα για διάλογο ήταν επαρκής;
- Σε ποιο βαθμό επέδρασαν οι σκέψεις των παιδιών στις προτεραιότητες που τέθηκαν στον προγραμματισμό;
- Ποια ήταν τα σημεία που αναδύθηκαν ως περιορισμοί και με ποιόν τρόπο έγινε η υπέρβασή τους;
- Είχα την ευελιξία να αποδεχθώ τις αλλαγές που μου πρότειναν τα παιδιά στο συγκεκριμένο ζήτημα που μας απασχόλησε στον προγραμματισμό;

Αναστοχαστικό εργαλείο: ποιο επίπεδο συμμετοχής των παιδιών ενισχύω κατά τον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου; - τροποποίηση της σκαλωσιάς του Shier (2001) στο πλαίσιο ενός συμμετοχικού εκπαιδευτικού προγραμματισμού

5^ο επίπεδο

Τα παιδιά μοιράζονται ισχύ και ευθύνη για τη λήψη αποφάσεων

• Τα παιδιά σε ρόλο συν-ερευνητή με τον/την εκπαιδευτικό κάνουν υποθέσεις, ερευνούν, τεκμηριώνουν τις επιλογές τους, συνδιαλέγονται με τον εκπαιδευτικό, αποφασίζουν, υλοποιούν, αποτιμούν, ανασχεδιάζουν τις ενέργειες τους. Οι εκπαιδευτικοί μοιράζονται την εξουσία τους με τα παιδιά.

4^ο επίπεδο

Τα παιδιά εμπλέκονται σε διαδικασίες λήψη αποφάσεων

• Οι εκπαιδευτικοί και τα παιδιά συνεργάζονται. Οι εκπαιδευτικοί διευκολύνουν τη σκέψη των παιδιών με ανοιχτά ερωτήματα, δημιουργούν προβληματισμούς, μοιράζονται στόχους, ανατροφοδοτούν τους μαθητές σχετικά με το τι πραγματοποιήθηκε και ποια επίδραση είχε.

3^ο επίπεδο

Οι απόψεις των παιδιών λαμβάνονται υπόψη

• Οι εκπαιδευτικοί προγραμματίζουν με βάση πληροφορίες που έχουν συλλέξει (παρατήρηση, συνέντευξη, ζωγραφιές) από την καθημερινή παρουσία των παιδιών. Τα παιδιά μοιράζονται γνώσεις, σκέψεις και εμπειρίες με τους εκπαιδευτικούς, αποτελούν πηγές πληροφόρησης για έναν πλαισιωμένο προγραμματισμό.

2^ο επίπεδο

Τα παιδιά δέχονται υποστήριξη για την έκφραση των απόψεων τους

• Οι εκπαιδευτικοί οργανώνουν τον εκπαιδευτικό τους προγραμματισμό. Κατά τη διάρκεια εξέλιξης των δράσεων παρέχουν στα παιδιά ευκαιρίες να εκφράζουν απόψεις, να περιγράψουν τις ενέργειες τους, τι τους άρεσε, σε τι δυσκολεύτηκαν.

1^ο επίπεδο

Η άποψη των παιδιών ακούγεται

• Οι εκπαιδευτικοί οργανώνουν τον εκπαιδευτικό τους προγραμματισμό λαμβάνοντας αποφάσεις και προτείνοντας δράσεις στα παιδιά να συμμετέχουν. Αν διαπιστώσουν ότι το ενδιαφέρον των παιδιών έχει χαθεί τροποποιούν τις ενέργειες τους.

Μελέτη περίπτωσης

(Εργασία σε ομάδες)

► **Το ζήτημα όπως το αντιλήφθηκε αρχικά η νηπιαγωγός**

Τα αγόρια του δικού μου τμήματος μαλώνουν. Δεν μπορούν να παίξουν χωρίς να μαλώνουν ούτε μέσα στην αίθουσα ούτε στην αυλή κατά το διάλειμμα. Πολλές φορές στην αυλή, συγκρούονται μεταξύ τους καθώς τρέχουν. Κάποιες φορές έχουν χτυπήσει τα κεφάλια τους, πέφτοντας ο ένας πάνω στον άλλο. Το ίδιο παρατηρώ από την έναρξη της σχολικής χρονιάς και στις συναναστροφές τους με τα αγόρια του άλλου τμήματος. Μέσα στην αίθουσα, ο ένας τραβάει τα παιχνίδια από τα χέρια του άλλου. Συχνά σπρώχνονται και μαλώνουν. Στο τμήμα μου επίσης υπάρχει ένα ζεύγος διδύμων, οι οποίοι έχουν ανώριμη συμπεριφορά για την ηλικία τους και ιδιαίτερα επιθετική συμπεριφορά τόσο μεταξύ τους, όσο και με τα άλλα παιδιά. Στο διπλανό τμήμα υπάρχουν 3 παιδιά που έχουν κάνει ομάδα και έχουν επίσης αρκετά ανώριμη συμπεριφορά για την ηλικία τους.

► Σκεφτείτε και οργανώστε ένα σχέδιο εκπαιδευτικού προγραμματισμού με την προοπτική της συμμετοχής των παιδιών κατά τη διαδικασία του.

► Πως αντιλαμβάνεστε το ζήτημα;

► Τι ενέργειες θα προτείνατε για τη καλύτερη κατανόηση του;

Συγκεκριμένα, επιλέξτε ενέργειες και εργαλεία που θα χρησιμοποιούσατε για την ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ του προγραμματισμού με την συμμετοχή των παιδιών (Περιλαμβάνει ομαδική προσπάθεια (εκπαιδευτικοί και παιδιά), καθιστά ορατή τη σκέψη των παιδιών στην επίλυση προβλημάτων, υποστηρίζεται με μια ποικιλία μέσων και τεχνικών έρευνας (συνεντεύξεις, παρατήρηση, φωτογραφίες κ.ο.κ.)

Ποια θα ήταν τα επόμενα βήματά σας μετά την τεκμηρίωση του προγραμματισμού;

Ανατροφοδότηση!

Ζητήματα

- Μειωμένη ικανότητα παιδιών να μοιραστούν το ίδιο αντικείμενο
- Μειωμένη ικανότητα παιδιών να επικοινωνήσουν κατά το παιχνίδι τους με αποδεκτό τρόπο

Οι εκπαιδευτικοί στοχάστηκαν

Τι πήγε καλά, τί όχι και γιατί, τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;

Οι εκπαιδευτικοί παρατήρησαν

Πως εξελίχθηκε η αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών

Τα παιδιά ρωτήθηκαν

Αν θεωρούν ότι έχουν αποκτήσει φίλους με τους οποίους παίζουν καλά και γιατί, τι τελικά ήταν αυτό που τους δυσκόλεψε και ποιες λύσεις θεωρούν ότι τους βοήθησαν στα ζητήματα που αντιμετώπισαν. Οι κανόνες που έθεσαν ήταν δίκαιοι...εύκολοι...γιατί;

Διερεύνηση

Συλλογή δεδομένων

Θετικό κλίμα αλληλεπιδράσεων στο σχολείο

Αξιολόγηση δράσης

Τέθηκαν οι στόχοι

Σχεδιασμός και εφαρμογή δράσεων

Τα παιδιά ρωτήθηκαν

- Πως αισθάνεσαι όταν παίζεις με κάποιον;
- Πως αισθάνεσαι όταν δεν σε παίζουν τα άλλα παιδιά;
- Ποιός παίρνει τις αποφάσεις για το παιχνίδι σας; Γιατί νομίζεις ότι συμβαίνει αυτό;
- Υπάρχουν φορές που δυσκολεύεσαι; Τι είναι αυτό που σε δυσκολεύει;
- Θα ήθελες να γίνεται κάπως διαφορετικά; Πώς... γιατί;

Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στη διαχείριση συγκρούσεων

Υποστήριξη παιδιών σε:

Υποστήριξη παιδιών σε:

- στρατηγικές επίλυσης προβλήματος
- εδραίωση θετικών συμπεριφορών στο παιχνίδι τους

Τα παιδιά ρωτήθηκαν- ερεύνησαν και εντόπισαν ζητήματα- αποφάσισαν- διαμόρφωσαν τους δικούς τους κώδικες συμπεριφοράς

- Τέθηκε ο προβληματισμός: τι νομίζετε ότι χρειάζεται να κάνουμε ώστε να παίζουμε όλοι με όλους δίχως να μαλώνουμε;
- Τα παιδιά εντόπισαν ζητήματα, τα συζήτησαν, αποφάσισαν για τους δικούς τους κανόνες και διαμόρφωσαν το συμβόλαιο της τάξης τους εξελίσσοντάς-αναμορφώνοντας τους κανόνες σύμφωνα με τα ζητήματα που κάθε φορά προέκυπταν.

Οι εκπαιδευτικοί επιμορφώθηκαν στην υποστήριξη της συμμετοχής των παιδιών στη δημιουργία των δικών τους κανόνων

Αρχείο διδακτορικής διατριβής
Βέλκου

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Adams, D. (2006). Educational Planning: Differing Models. Ανακτήθηκε από <https://www.extranet>.
- Akpan C. (2018). Types of educational planning. Ανακτήθηκε από <https://www.researchgate.net/publication/338774755>
- Αυγητίδου, Σ. (2014). Η συμμετοχή των παιδιών στην εκπαιδευτική διαδικασία: προϋποθέσεις και διαδικασίες ενίσχυσης της στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Στο Ε. Κατσαρού & Μ. Λιακοπούλου (Επιμ.) *Θέματα Διδασκαλίας και Αγωγής στο πολυπολιτισμικό σχολείο. Ενότητα Α. Επιμορφωτικό υλικό*. Μεταμόρφωση: Access Γραφικές Τέχνες Α.Ε.
- Bryson, J. M. (2010). The future of public and nonprofit strategic planning in the United States. *Public Administration Review*, 70, 255-267.
- Carvalho, M., Cabral, I., Verdasca, J. & Alves, J. (2021). What about us? Teachers' participation in schools' strategic action plans. *Participatory Educational Research*, Vol. 8(3), pp. 156-175
- Cervone, B., & Cushman, K. (2002). Moving youth participation into the classroom: Students as allies. *New Directions for Youth Development*, 96, 83-100.
- Cook-Sather, A. (2006). Sound, Presence, and Power: "Student Voice" in Educational Research and Reform. *Curriculum Inquiry*, 36, 359-390.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Cook-Sather, A. (2002). Authorizing students' perspectives: Toward trust, dialogue, and change in education. *Educational researcher*, 31(4), 3-14.
- Fielding, M., & Bragg, S. (2003). *Students as Researchers: making a difference*. Cambridge: Pearson Publishing.
- Flutter, J., & Rudduck, J. (2006). *Student Voice and the architecture of change: Mapping the territory*. Research Development Fund Report 07/06.
- Hart, R. (1992). *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship*. Innocenti Essays, No. 4. Florence: UNICEF International Child Development Center.
- Helm, J. H. & Katz, L. (2011). *Young Investigators. The Project Approach in the Early Years*. Teachers College Press: Columbia University (2nd edition)
- Krappmann, L. (2010). The weight of the child's view (Article 12 of the Convention on the Rights of the Child). *The International Journal of Children's Rights*, 18(4), 501-513
- Kushman, J. W., & Shanessy, J. (1997). *Look Who's Talking Now: Student Views of Learning in Restructuring Schools*. Portland: Northwest Regional Educational Laboratory.
- Mitra, D. L. (2003). *Student voice in school reform: Reframing student-teacher relationships*. *McGill Journal of Education*, 38(2), 289-304.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- ▶ Ξηροτύρη-Κουφίδου, Σ. (2000). Ο προγραμματισμός ως βασικό στοιχείο διοίκησης της σχολικής μονάδας. Στο Παπαναούμ, Ζ. (επιμ.). *Ο προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου στη σχολική μονάδα: Από τη θεωρία στην πράξη*. Θεσσαλονίκη: Action A.E.
- ▶ Πετρίδου, Ε. (2000). Πρόταση μιας πρότυπης διαδικασίας προγραμματισμού του έργου της σχολικής. Στο Παπαναούμ, Ζ. (επιμ.). *Ο προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου στη σχολική μονάδα: Από τη θεωρία στην πράξη*. Θεσσαλονίκη: Action A.E.
- ▶ Ruddock, J., & Flutter, J. (2000). Pupil Participation and Pupil Perspective: carving a new order of experience. *Cambridge Journal of Education*, 30(1):75-89
- ▶ Ruddock, J., & Flutter, J. (2004). *How to improve your school: Giving pupils a voice*. London: Continuum
- ▶ Σαΐτης, Χ. (2008). *Οργάνωση και διοίκηση δομών εκπαίδευσης*. Αθήνα, έκδοση του συγγραφέα.
- ▶ Shier, H. (2001). Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. *Children and Society* 15, 107-117.
- ▶ Wilson, B., & Corbett, D. (2001). *Listening to urban kids: School reform and the teachers they want*. SUNY Press.